

DEBRECZENI PROTESTÁNS LAP.

AZ EGYHÁZ ÉS ISKOLA KÖRÉBŐL.

SZERKESZTŐSÉG,

hova a lap szellemi részét illető minden küldemény intézendő:
Nagy-Péterfia-utca 977.

Megjelen hetenként egyszer, szombaton, egy íven.

Előfizetési ár egész évre 5 frt, félévre 2 frt 50 kr. Hirdetések díja: 100 szóig 1 frt; 200 szóig 2 frt; a másodszori hirdetésnél 100 szóig 80 kr; harmadiknál 70 kr.
Bélyegdíj minden hirdetésnél külön 30 kr.

KIADÓ HIVATAL,

hova a lap anyagi dolgaira vonatkozó minden küldemény intézendő:
Főiskola, háznagyi hivatal.

Tartalom. A nagy-bányai ev. ref. egyházmegye felírata hazánk alkotmányos kormányához az 1868. LIII. t. cz. ügyében. — Iskola ügy. A bölcsészeti facultás Debreczenben. Kiss Áron. Tóth Sámuel. — Közügyeink. Az erdélyi ref. egyházkerület közgyűlése. Vajda Ferencz. — „A lelkész mint honpolgár“. Segesvári József. — Jelentés a h.-m.-vásárhelyi ref. egyházi Jótét Egyesület 1891. évi működéséről és állapotáról. — Különfélék. — Szerk. posta. — Hirdetés.

A nagy-bányai ev. ref. egyházmegye felírata hazánk alkotmányos kormányához az 1868. LIII. t. cz. ügyében.

I.

Nagyméltóságú Miniszterelnök Ur!

Egy darab idő óta retrográd eszmék mozgatják a magyar társadalmat. A szabad eszmék tiszta folyama visszafelé folydogál az iszapos mederben, s az az erős nemzeti közszellem, mely az alkotmányosság első éveiben olyan erőttől duzzadt és olyan csodákat mívelt: bádgyadtan fuvall és nem képes az ég alján gyülekező viharfelhőket szélylyel üzni.

E sötét felhők már nem egyszer összegyűltek a hármaskörökön. Egy pár év előtt úgy hívták őket: antisemitismus; ma nevük: ultramontán túlterjeszkedés. Akkor is áldásos esőt ígértek: nyomorult közigazgatási állapotaink javulását, s hoztak iszapos sárt, felkavart utczipiszkot. Ma is termékeny vizekkel bíztatnak: szabadsággal, mit a jézsuitáktól vezérelt klérus fog nekünk megszerezni.

Higyünk-e neki?

Higyünk-e, hogy az elfogult felekezeti szellem, mely eddig a szabad emberi fejlődés ellensége volt, egy pillanat alatt megváltozhatott?

Higyünk-e, hogy a jézsuiták, kiket még eddig minden

ország elűzött, mindegyik keservesen megsiratott, itt nálunk a vallásos béke megbontásával jót akarnak?

Higyünk-e, hogy a dús javadalmai, alapítványai birtokában gazdag, egyház és iskolai intézményei, szerzet- és apáczarendei, absolut fegyelme folytán félelmetes, társadalmi és állami kiváltságai következtében fényes és előkelő nagy kath. egyházat a két szegény protestáns felekezet háttérbe szorítaná?, hogy a kath. fő és alsó papság panasza jogos?

Nem hihetjük.

A kath. egyház ma sem a hit, vizsgálódás és kultuszszabadság vallása.

A jézsuiták ma sem az emberi és nemzeti szabadság bajnokai.

A magyar róm. kath. klérus ma is hatalmasabb és gazdagabb, mint bárhol a világon.

Az a tragikus összeütközés a szegény plébános keblében országos törvény és dogma közt: csak mese. A szabadság zászlóival történő processió-járás, a felsőházi főpapi kardesörgetés, a szak- és a napisajtó puffogtatása csak pusztá tüntetések.

Tény az, hogy az ideálját vesztett, korrumpált társadalomban a klérus befolyása és hatalma megnőtt.

Tény az, hogy a jézsuita kath. egyházi hatalom még mindig engesztelhetetlenül gyűlöli a protestánsokat.

Tény az, hogy az ultramontán egyházi politika előtt Magyarország még mindig „Regnum Marianum“, s hogy a kath. klérus ma is a régi uralomra tör.

Van is hozzá ereje, de gátolja az idő, az öntudatos nemzeti közszellem, a felekezeteken felülálló modern jogállam, az ország törvényhozása és az azt személyesítő 1868. 53. t. cz.

És épen ezt akarja most lerontani.

És épen ez ellen intézi most támadását.

És ebben a támadásban, melyben az antisemita plé-

bános fekete talárja, a szerzetes csuhája, az ultramontán kath. világiak mentéje, a főpapok biboros öltöne szédítő zürzavarban kavargó és megtévesztő porfelleget kavargó; és ebben a sűrű füstben, melyet az irányítható sajtó is olyan hatalmasan szít: jól esik látni, hogy nyugton vannak hazánk törvényhozói és rendületlenül állnak országos kormányunknak tagjai.

Ezért, midőn a mult napok folyamán egyházmegyénk teljes ülése a napi renden levő egyházpolitikai kérdésekről tanácskozott: egyhangú határozatul bizalmát kívánta a magyar kormány iránt kifejezni és feliratban rendelte elmondani mindazt, a miért az 1868. 53. t. cz. fentartását szükségesnek tartja.

Szükségesnek tartjuk azt, Nagyméltóságú Miniszterelnök Ur! Mert az a vallásszabadság utóbb a vegyes házasság kérdésében századok óta folyó vallástársadalmi harcnak vetett háttér. Annak az elkeseredés és a kétségbeesés fegyverével vívott küzdelemnek, melyben a kath. félnek minden szabad volt és minden hatalom rendelkezésére állott, s melyben szabad hitért börtönt, gályarabságot, kínhalált szenvedett a protestáns magyar; elrabolták iskoláink javait, templomainkat, gyermekeink hitét, s midőn hazánkért, melynek sorsával vallásunk ügyét összekötöttük, harcot harcoltunk s vérünkkel áldozánk, elneveztek lázadóknak és a törvény védelmén kívül állítottak. Még állnak e sötét időknek romjai, még felsajognak régi sebeink! De fátyolt rájuk, sűrűt, áthatatlant: az újdíjokról kívánunk emlékezni: 48-ról, mely a vallásegyenlőséget kimondá, 68-ról, mely a végső vitás kérdést is eldöntötte, az újkorszak nagyférfiairól, az 53. t. cz.-ről, mely a hatalmas felpereget elutasítá, minket ellene megvédelmezett s a vegyes válásból származott gyermekek ügyében igaz alapon akképen ítélte: „hogy a gyermekek nemök szerint kövessék a szülőknek vallását“.

Ki meri állítani, hogy ez ítéletre a magyar állam nem volt jogosult? Ki meri elvitatni, hogy ez ítéletnek nem bölcés és igazságos indokok szolgáltak alapul?

A kath. szóvivők, a kath. klérus!

Azt mondják, hogy az állam a felekezetek magán ügyeibe avatkozott és a szülők szabadságát korlátozta.

De ők nem illetékesek ezt elbírálni. Míg az államhatalom ő mellettök döntött, míg a vegyes házasságból eredő gyermekek csak katolikusok lehettek, vagy csak a ref. férfi gyermeke tarthatta meg hitét: addig az állam ellen nem volt panaszkodás, addig az állam szent hivatását teljesíté, szabadságot nem korlátozott.

Most azt is korlátozza. S a protestánsok, kik a szabad vallásgyakorlat szent ügyéért a kath. bástyákat ostromolták, most állást cseréltek s a szabadságzászlót többé nem lengetik, ott hordják az alsó és felső papság szabadsághősei.

Egy fordított kép, egy megfordult világ ez, szabadság tündér délibábja a katholicismus abszolút pusztaságján. Szép, csillogó játék nagy szavakkal; nem a valóság, csak pusztaság tünnemény, nem az igazság, csak annak árnya, nem a nagy eszmék, csak a pusztaság szó.

Nem korlátozás az, hogy az állam a hitet védi és a válásos meggyőződést nem hagyja el bitagnak, mit a hatalmas

büntetlen elrabolhat: csak védelem, melyet földi vagyontól, más tulajdontól sem tagad meg a törvény.

S ha korlátlan birtokszerzést nem enged s a tulajdon szabad használatát is el tudja tiltani: itt e veszélyes vallásérkölesi téren hagyja a szerzési vágytól égő feleket magukra, itt e szent dolgoknál győzzön, ki többet ad?

Az nem lehet. Az állam bízonsága tiltja. Az csak eszményi államban lehetséges, hol az erkölcsi törvény mindennél erősb; az csak egyenlő versenyzők közt szabad, kik jogtalan előnyben nem részesülnek. Itt pedig még az országos törvényt sem tisztelik s a klérus azt nyíltan is megtöri; itt pedig egyenlőtlen felek állanak: állami kiváltságolt előnyökkel az egyik, dúsgazdagon, egy felkészült sereggel, szegényen, önmagára hagyatva a másik, egyedül az igazság fegyverével.

Iskolaügy.

A bölcsészeti facultás Debreczenben.

Említettük mult heti számunkban, hogy a főiskola szellemi és anyagi ügyeinek átvizsgálásával megbízott egyházker. küldöttség megkezdte a debreczeni egyetem felállítására vonatkozó nagyfontosságú munkálkodását, tervezetet készítvén, s kérvényeket intézvén városunkhoz, debreczeni ev. ref. egyházunkhoz. Igéretünk szerint közöljük ez ügy részleteit s mindenekelőtt a városi közgyűléshez intézett kérvény teljes szövegét.

Tekintetes törvényhatósági bizottsági közgyűlés!

Régi idő óta közöshajtás tárgya már, hogy a debreczeni főiskola a most létező theologiai s jogi tanszakok, tanítóképezde és gymnasiumon kívül még az önálló bölcsészeti tanfolyammal és tanárképezdével együtt szervezetnék és egészítetnék ki. Még a hetvenes években (1874) indítványozta a debr. főiskolai tanárkar a felsőbb oktatás ügyében megjelent miniszteri törvényjavaslatra tett észrevételek alkalmából, hogy hívja fel a tiszántúli egyházkerület a többi testvéregyházkerületeket egy magyar protestáns egyetemnek itt Debreczenben leendő felállítására érdekében az egyesülésre és tömörülésre.

Azon idő óta folytonosan foglalkoztatta is kisebb-nagyobb mértékben úgy az egyes egyházkerületeket, mint az egyetemes konventet azon eszme, miként lehetne egy bölcsészeti fakultást tanárképezdével egybekötésben fölállítani prot. gymnasiumaink érdekeire való tekintetből, mert azoknak valódi protestáns jellege sok tekintetben attól föltételeztetik, hogy a leendő tanárok minő szellemi kiképezésben részesülnek, s e tekintetben a késlekedés és mulasztás nagy hátránnyal, kipótolhatatlan visszahatással járhat egész egyházunk egyetemére nézve.

Az idők folyamában az eszme mindinkább érlelődött és annak fölvetése visszhangra talált az 1881-iki évi debreczeni zsinaton, mely elhatározta, hogy egy teljes bölcsészeti s természettudományi, valamint theologiai teljes fakultás alapítassék, melyben lelkészek s gymnasiumi tanárok képezthessenek, e végre megbízván az egyetemes konventet, hogy a nevezett fakultások létesítésére a kellő lépéseket tegye meg. A legközelebbi budapesti zsinat pedig 1892. évi apr. 2-án tartott ülésében (j. k. 409. sz. a.) kimondotta, hogy „a debreczeni főiskolával kapcsolatban álló teljes bölcsészeti fakultás, mint közép-

iskolai tanárképző intézet, és egy esetleg a kolozsvári tudomány-egyetemmel is kapcsolatba hozható ref. theologiai kar (fakultás) felállítását egyetemes egyházunk első rendű szükségai közé sorozza s ezek együttes létesítésére az előkészítő lépéseket megtenni és annak alapját lerakni már most kívánja. E végből a maga kebeléből 15 tagú bizottságot küld ki, melynek feladatává teszi, hogy:

a) a nevezett két intézet első sorban, egyfelől a tiszántúli, másfelől az erdélyi egyházkerület kezében, valamint esetleg más egyházkerületekben is már meglévő s felhasználható alapokat, tett alapítványokat és előkészítő intézkedéseket vegye számba;

b) a létesítendő két intézet első megnyitásának szükségleteit hozzávetőleges, de lehetőleg alapos költségvetésben mutassa ki;

c) azok szervezetét körvonalozza;

d) a még hiányzó alapok beszerzésére s előállítására szolgáló eszközök, módok és az e végre teendő intézkedések, valamint

e) a két intézet között az összes alapok és költségek megosztásának aránya iránt tegyen javaslatokat: s mindezek tervezetét

f) összefüggő munkálatban a jelen zsinat legközelebbi 3-ik ülészsaka elé terjeszse.

Imé ezen zsinati intézkedés és fölhívás következtében a tiszántúli ev. ref. egyházkerület (j. k. 1892. 172. sz.) megbízta a főiskola szellemi és anyagi ügyeinek átvizsgálásával megbízott küldöttséget, hogy alapos tanulmányozás tárgyává téve a zsinati fölhívást, készítse elő a fontos ügyet a tárgyalásra, adjon véleményt a tekintetben, hogy a debreczeni főiskola anyagi ereje mivel járulhatna, mit bírna meg a magasztos cél megvalósítására nézve, mik lennének a sürgős teendők egyházkerületünk részéről?

A nevezett egyház. küldöttség megbízatásában eljárván, javaslatát és tervezetét elkészítette, melyszerint a debreczeni főiskolában a theologiai s jogakadémiai tanszakok, tanítóképezde s gymnasium berendezése mellett a 12 tanerővel szervezendő bölcsészeti fakultás és tanárképezde fölállítására évi 81,940 frt volna szükséges, úgyde a debreczeni főiskola jelenleg 63,940 frtnál több fedezetet nem lévén képes kimutatni, az újból felállítandó 9 tanári szék fentartására s a tanári fizetések mellett felmerülő szintoly nélkülözhetetlen számos dologi kiadások fedezésére kell forrásokat keresni és találni, hogy elvalahára megtestesülést nyerhessen azon közóhaj, hogy az egyetemes ref. egyháznak bölcsészeti fakultása van, mely az égető szükségét, a középiskolai tanárképezde hiányát pótolni s elosztatni fogja, s ez által egy lépéssel közelebb álljon a debreczeni főiskola azon régi, folytonosan táplált remény megvalósításához, hogy az, mint harmadik egyetem itt a magyar Alföldön, teljesítse egykoron hazai tanügyünk fejlesztésére s emelésére köteleességét.

Midőn ilyen, mondhatni, válponton áll főiskolánk, legelsőben is azon fentartó testületekhez kell kérészavát emelnie, melyek kezdettől fogva tartották, áptolták és dajkálták; a kikhez mint szülőkhöz a legbensőbb, a legigazabb és legtermészetesebb viszony fűzi. Debreczen sz. kir. város és nagy közönsége, a debreczeni reformált egyház és gyülekezete állanak itt első sorban.

Tekintetes közgyűlés!

Debreczen sz. kir. városa s annak nagyérdemű közönsége kezdettől fogva egyik legföltettebb kincse gyanánt tartotta s áptolta a debreczeni főiskolát; dicsekedését és büszkeségét találta annak folytonos emelkedésében, s a főiskolának úgy régi multja, mint jelene fennen hirdeti e városnak és érdemes közönségének nagylelkűségét, határtalan áldozatkészességét, melyeket tettekben hozott meg a tudomány és világosság e fénylő tornyának érdekében: e bő s kiapadhatatlan forráshoz folyamodunk most, midőn a debreczeni főiskola egy új kornak kezdetén áll. Bizalommal keressük meg a tiszántúli ev. ref. egyházkerület nevében a tekintetes bizottsági közgyűlést: hogy főiskolánkat a nemes törekvésben és magasztos céljában elősegélleni sziveskedjék. Két jogi s két bölcsészeti tanszék fentartását kérelmezzük s egy tanszék alapjául, a dologi kiadásokra is tekintettel, 50,000 frtot véve föl, 200,000 frt alaptökének, vagy évi 10,000 frt járuléknak megajánlását kérjük az 1895-ik évtől kezdve. Ez lesz méltó megünneplése véleményünk szerint Debreczen város közönsége részéről a milleniumnak, midőn a magyar nemzeti tudományosság és műveltség oltárára ily áldozatot tesz és ajánl föl.

A biztos ígéretet és ajánlást kérelmünk tárgyában már most megtenni azért kérelmeztük, mert az országos zsinat által megválasztott bizottság e tárgyban tanácskozását még okt. hóban meg akarván tartani, az elébe már egyházkerületünk részéről fölterjesztendő lesz, hogy micsoda alapok és alapítványok állhatnak rendelkezésre; mivel járulhatnak a debreczeni főiskola és ennek dajkáló örei, Debreczen sz. kir. város és közönsége, a debreczeni ref. egyház és gyülekezete a magasztos eszme és terv kiviteléhez.

Tisztelt bizottsági közgyűlés! Itt mellékeljük a főiskola újból szervezéséhez a költségelőirányzatot; melyszerint a szükséglet 87,940 frtot tesz ki, ha a bölcsészeti fakultásban 12 önálló tanári szék állítatik föl, s a jogakadémiában és gymnasiumban a most meglévő tanszékeken kívül még két-két új tanári állás szerveztetik; a tanári fizetések pedig a gymnasiumban és tanítóképezdében 1400 frt készpénzben és 300 frt lakbérben, s az akadémián és bölcsészeti fakultásban 1600 frt készpénzben és 400 frt lakbérben állapíttatnak meg.

Fedezetül kimutattatik:

I. Évi járulékokból és külön kezeit alapok jövedelméből 15,770 frt.

II. Tanszéki alapok jövedelméből 48,334 frt 89 kr.

Továbbá tartalékalapokat is jelölt meg az illető bizottság:

A) Már tényleg befizetett alaptökéket.

B) Reménybeli alapítványokat.

C) Tanulók létszámának növekedésével a tandíjakkól befolyó emelkedést.

A mely tartalék-alapok az ingatlanok bérösszegének reményelhető emelkedésével együtt mind biztosítékok arra nézve, hogy főiskolánk teljesítheti majd a bölcsészeti tanfolyam berendezéséből reá háramlandó több kötelességeit is: a helyiségek szükséges átalakítását, gyűjteményeinek, természetrajzi s természettani szertárainak, anyakönyvtárának nagyobb mérvű dotációját; sőt reményelhetőleg még a tanári fizetéseknel a korpótlék behozatalát is; csak az érdekeltség és buzgóság legyen hű és igaz!

Fölkérjük végezetre a mélyen tisztelt közgyűlést arra

is, hogy ha méltóztatik a szervezkedés e nagy munkájához tényleg hozzájárulni, méltóztassék a maga kebeléből egy pár tagot azzal is megbízni, hogy az ügy tovább fejlesztésénél az előmunkálatok teljesítését végző egyházkerületi bizottság tanácskozásaiiban vegyenek részt.

Nem csak protestáns, de hazai tanügyünk egészséges fejlődése, az igazi tudományosság magasabb érdekei követelik, hogy főiskolánk törzsébe egy új ágat oltsunk be; mert csak azzal lesz annak lombzata egész és áldást hozó, egyházunkon kívül szeretett hazánkra és magyar nemzetünkre.

Debreczen, 1892. szept. 23-án, legmélyebb tisztelettel a tiszántúli ev. ref. egyházkerület 1892. évi aug. közgyűlésének és a debr. főiskola szellemi s anyagi ügyei átvizsgálásával megbízott egyházkerületi küldöttségnek nevében és megbízásából

Kiss Áron,
püspök.

Tóth Sámuel,
egyházker. főjegyző.

(Folyt. köv.)

Közügyeink.

Az erdélyi ref. egyházkerület közgyűlése.

T. Szerkesztő Ur!

Engedje meg a t. Szerkesztő úr, hogy becses lapja hátsó oldalán egy rövid tudósítást közölhessek az erdélyi ref. egyházkerület közelebről megtartott közgyűléséről. Ugyis ritkán van alkalma magyarországi testvéreinknek arra, hogy a mi egyházi életünket, viszonyainkat ismerni tanulják, s ez ismeret hiányában szeretnek minden dolgot, a mit nem ismernek, „erdélyi specialitás“-nak nevezni.

Annyival inkább szükséges volna a kölcsönös ismeret, mert újabb időben a Királyhágón túlról igen sokan jönnek le Erdélybe (vajha, nekünk is ne csak papíron nyitnák meg az utat, hanem a valóságban!), s még többen jönnének, ha jobban ismernének; de másfelől, a végrehajtott unió csak úgy válhatik tökéletessé, s törvényeinkben, intézményeinkben csak úgy jöhet létre egyöntetűség, ha egymást minél alaposabban megismerjük, s azt, a mi jó, életképes, nem idegenkedve, egymástól elfogadjuk.

De nem levén czélom az egymás közötti jó viszony vagy ismeretség előnyeinek dícséretése, rátérek tárgyamra és bemutatnom egyházkerületünk közgyűlésének egy pár oly mozzanatát, mely általános voltánál fogva magyarországi testvéreink előtt is közérdekű.

Az igen népes közgyűlés szept. 10-én vette kezdetét. — Egyik kiemelkedő mozzanata vala nagymélt. Br. Bánffy Dezső elnök megnyitó beszéde, melyben a lefolyt év nevezetesebb alkotásainak, elért szép eredményeinek megemlítése után, a komáromi ünnepélyről emlékszik meg és így szól: „Nyert szíves meghívás folytán ott voltunk mi is; elmentünk oda, de nem politikát csinálni, még nem is egyházi politikát; sem azért, hogy keztyűt dobjunk, vagy talán meg sem izent harczra elfogadjuk a kihívást. Elmentünk kifejezést adni tiszteletünknek és ragaszkodásunknak azon férfú iránt, ki vallásunk törvények által biztosított jogainak védelme érdekében vakmerően bátor volt

szembeszállani a hatalommal, de ki, midőn a hatalmat maga kezelte, elég bölcs és körültekintő volt azt soha felekezeti érdekből ki nem használni; ki vallása, hite érdekében soha sem feledkezett meg arról, hogy mi a haza érdeke, ki mindig mint „magyar“ tett, habár mint református érzett is“.

Politikai és egyházi köreink egyik első rangú képviselője útasítja tehát vissza ama vádat, mintha a komáromi ünnepély a kath. papság provokálása lett volna, mint a hogy szeretik azt feltüntetni.

A zsinati törvényhozásról úgy emlékezik meg az elnöki megnyitó, hogy abban az „egész ev. ref. magyar egyház öntudatos, egységes tömörülésének és a kifelé való erőnek“ biztositó alapja van lerakva.

Az elnöki megnyitó mellett, igen fontos kijelentéseket tartalmaz Szász Domokos püspök évi jelentése is. Mint legfontosabbat ide írjuk, az elkeresztelési kérdésről mondottakat:

„A két testvér egyetemes egyház, egymással kezét fogva, erejét egyesítve s együtt küzdve, az evangéliumi szellemnek, a liberális eszméknek, a felvilágosodásnak és haladásnak oly fálánkszát fogja képezni, melynek diadala felől nincs ok kételkednünk. Igaza van a testvér-egyház egyik vezérférfinak (Radó Kálmán): „A századok kerekeit nem lehet visszafelé forgatni“. Föltenni sem lehet, hogy Magyarország törvényhozása s az annak kebeléből kiemelkedő alkotmányos kormány, vállalkozzék ez áldatlan munkára, s engedve a „hegymögi“ ellenséges áramlatoknak, hűtlen legyen azon liberális szellemhez, mely a magyar törvényhozás multját s haladó irányát kiválóan jellemzi. Meggyőződésem az, hogy azon fekete pontok, melyek nemzetünk láthatárán, a közelmúlt időkben feltűntek, nem fognak viharréptő felhők néni, s a felekezeti béke megzavarására a „Pax“ jelszó alatt megindult kísérletek csak kísérletek maradnak. De ha a fekete pontokból vihar tör elő, az is csak múló lesz s még jobban megtisztítja a levegőt. Magyar prot. egyházunk már sokkal nagyobb viharokat diadalmasan élt át s túlélt ezt is, mert ereje ma nagyobb, mint volt valaha, s magyar állam beléleletében oly tényező, melylyel feltétlenül számolni kell. Különben is, a támadás éle első sorban nem ellenünk, hanem a magyar állam jogrendje, a törvényhozás souverainitása ellen irányul, s van azokban elég erő arra, hogy a támadást visszaverjék. A magyar nemzet liberális és elég hatalmas szövetségestársunk. Ezeket büntetlenül provokálni csak ideig-óráig lehet!“

Nyílt és férfias szavak ezek, áthatva a legtisztább liberálismustól, protestáns gondolkozástól, és távol attól, hogy támadják a kath. egyházat s mégis némely politikai lapok a legkihívóbb hadüzenetet látnak benne. De nem esodálkozunk ezen, hiszen a journalistika maholnap egészen klérikalís irányzatú lesz. Mindez pedig csak sietteti egy protestáns napilap megteremtését.

Részletesen emlékezik meg ezenkívül a jelentés a kerület beléleletében történt dolgokról, melyek azonban inkább csak helyi jellegűek lévén, nem térünk ki rájuk.

Legérdekesebb két pontja volt azonban a közgyűlésnek, mely némi kis viharokat is idézett elő, az Igazgató Tanács jelentése a segély kölcsönpenztár állásáról, s a 101 ezer forint nyereségtöbbletről és a tudományegyetemmel kapcsolatosan felállítandó theologiai fakultásról.

Mi a két első illeti, annak története röviden az, hogy az egyházkerületi közgyűlés 1891. évi 11. szám alatt kelt vég-

zésével kimondá, hogy a kerület birtokában levő és központi kezelés alá eső tőkéket egyesíti és azokból egy segély-kölcsönpénztárt alapít s a kikölcsönzendő pénzeket jelzálogi biztosíték mellett helyezi el, és pedig azon célból, hogy ama tőkék után járó kamat még azon időre is biztosítottassék, mikor a kamatláb leszáll, s így a lelkészi és más központi fizetések akkor is hiány nélkül kiszolgáltatathatók legyenek.

E határozat folytán indult meg a meglevő papir járadékok eladása és jóhitelű bankrészvények vásárlása és állott elő a 101 ezer frt nyeresénytöbblet.

Hosszabb vita fejlődött ki a pénzügyi műveletek felett, hogy czélszerű-e azokat tovább folytatni s morális alapon nyugosznak-e vagy nem? A valódi ok azonban, mely miatt az egész eljárást ellenrezték, az volt, hogy a nyereséynek több mint fele része, a fakultás céljaira ajánlatott fel. Végre is a püspök úr a felmerült aggályokat eloszlatta és meggyőzte a közgyűlést arról, hogy az ily műveletek legkevésbé sem járnak kockázattal, mert akkor vesznek részvényeket, mikor az árfolyam alacsony, s akkor adnak el, mikor felemelkedett, mindkét esetben pedig az utána járó 5%-os kamatot megkapják.

E szerint az Ig. Tanács javaslata elfogadtatott és a 101 ezer forint a következő főbb célokra fordítatott: a kolozsvári theol. fakultásnak tartozása törlesztésére 40 ezer frt; ugyanannak tőkealapul 16 ezer frt; a tartalék-alapba 11 ezer frt; tanárjelölteknek ösztöndíj alapra 10 ezer frt; az Ig. Tanács hivatalnokainak nyugdíj-alapul 6 ezer frt; a kolozsvári belső farkas-utcai leányiskola kibővítésére 5 ezer frt; a papi fizetések emelésére 5 ezer frt; az özvegy-árvai alapnak 5 ezer frt; a puszta-kamarási papi lak fölépítésére 2 ezer frt.

E tőkék nagyrészen mint állandó új alkotások úgy szerepelnek. Ezeknek lerakása pedig az egyházkerület püspöke és főgondnoka teremtő erejének köszönhető!

Vajda Ferencz.

(Vége köv.)

„A lelkész mint honpolgár“.

(Válaszul a „Reformátusok Lapjának“ aug. 27-iki 33-ik számában megjelent vezércikkre).

(Vége.)

Arra a sok történelmi anachronizmussal telt érvelésre, hogy a magyar ker. egyház papjai I-ső Istvántól kezdve emi-nens polgári jogokkal éltek s fontos polgári kötelességet teljesítettek; az ország igazgatásában s törvénykezésében a leg-főbb pozíciókat papok töltötték be, sőt a honvédelemben is tevékeny részt vettek s hogy a reformáció sem változtatott semmit a papság ezen politikai befolyásán, és pedig nemesak a róm. katolikusokén, hanem a reformátusokén sem, s ez utóbbiak közül nemesak „kivált“ Erdélyben, hanem a tulajdonképeni Magyarországon sem: ezekkel, miután tárgyunkra szorosán úgy sem tartoznak, s ha felelni akarnék rájuk, sok tért venne igénybe, — nem foglalkozom. Azt azonban én is szívesen elismerem, hogy daczára a sokszor kárhozatos papi befolyásnak a politikára és államügyekre, a mely befolyás nem egyszer a reformáció előtt nagy nemzeti szerencsétlenségek forrása lón, a reformáció után pedig épen a reformáció híveinek és papjainak üldözésére és elnyomására töreke-

dett; daczára, hogy itt a tulajdonképeni Magyarországon a ref. fő- vagy alpapságnak a politikára és államügyekre való befolyásáról, az országos törvényhozásban való részvétéről beszélni nem lehet, s a ki a mostani új alkotmányos aeráig ilyet akar bizonyítgatni, nem pedig épen az ellenkezőt, az anachronismusba esik, daczára — mondom — mindezeknek, „a magyar ref. egyház soha sem választotta el magát a magyar álladalomtól, sőt egyik dicsekvése volt egyházunknak minden időben, hogy az államnak szolgálatokat tehetett és tett is minden téren“. Igen, ezt én is így tudom a történelemből, sőt részben tapasztalásból is, hogy midőn a hazát külelenség fenyegette, vagy a nemzet alkotmányos szabadságával együtt saját szabadságát is bárhonnán fenyegettetni és veszélyeztetni látta, a ref. egyház, mint mostoha gyermek is, híven megtette kötelességét s nem fordult a boszú érzetével az ellen az alkotmány ellen, melynek védelme alatt nem mint egyenjogúsított, hanem csak mint eltűrt gyermek érezte önmagát.

S vajjon most, midőn már szabadabban lélegzünk; midőn a kimondott egyenjogúság és viszonyosság alapján tényleg már nyert is némi jogot egyházunk az országos törvényhozásban; midőn püspökeink, főgondnokaink közül a főrendi házban, lelkészeink közül a választott képviselők házában többen ott ülnek, — most a rendezett alkotmányos viszonyok közt van nekünk szükségünk a politikai tüntetésekre s arra, hogy a pártviszály üszkét dobjuk épen mi lelkészek a nép közé, a mit aztán sokszor reánk ugyancsak hatalmasan visszadobnak?

Most van nekünk itthonlevőknek, vagy akár magának a hazának szüksége arra, hogy a politikába oly annyira belemerrüljünk s túlmenjünk azon honpolgári jog egyszerű gyakorlatán, melyet a törvény nekünk is megadott?!

Vajjon honnan veszszük mi e részben az irányt? Talán a főrendi házban ülő püspökeinktől, kikre czikkíró is hivatkozik állításában és érvelésében? No ezt nem látom. Sőt egyik közülök nyíltan kimondta ott nem oly régen azt, a mit közülünk ide lent is oly sokan vallanak, hogy t. i. inkább mi se lennénk ott, csak más felekezettek főpapjai se lennének.

Nem tudom ennél fogva, ha vajjon az én álláspontom-e hierarchikus, ki azt tartom, hogy papnak nem való a politika, — vagy pedig a czikkíróé, ki mindenáron azon van, hogy a papok a politikai mozgalmakban tevékeny részt vegyenek, mert ha nem, úgy ez „súlyos beszámítás alá eső múlasztás“ (sic!). Még megérem, hogy egyházi, vagyis „canonicus“ vétségnek fogja valaki keresztelni!

Hát arra mit mondjunk, midőn arra vonatkozólag, a mi ellen én szavamat felemeltem, czikkíró részint elhalt, részint élő tekintélyekre, mint példákra hivatkozik ellenbizonyítékul? Hogy Révész Imrét, mint Debreczen város egyik képviselőjét 1861-ban a nagytemplomtéren vállakon meghordozták s hazafias szónoklatán mint tanuló ifjak lelkesültek; — hogy Révész Bálint 1872-ben a városháza nagytermében gyújtó szónoklatot mondott, Könyves Tóth Mihály 1848-iki hazafias szónoklataiért fogságot szenvedett, hogy Kiss Áron püspökünk, mint képviselőjelölt vagy mint megyebizottsági tag nem egyszer szónokolt, mint lelkész hazafi: ezeket én is mind, részint tudom, részint elhiszem, s legyen meggyőződve czikkíró, hogy az általa talán nem is egészen helyes tapintattal fölemlített ama férfiaknak, kik közül a két elsőnek több éven keresztül hálás tanítványa valék s még hamvaikban is az vagyok, nincsen nálam nagyobb és őszintébb tisztelőjük.

Csak hogy még többet is tudok és mondhatok ezen nagyszabású egyházi férfiakról. Tudom nevezetesen, hogy Révész Imre mint képviselő, első országgyűlési beszédének megtartása után, — talán érezve, hogy az a politikai légkör nem neki való, — az országházát odahagyva, letette képviselői mandátumát s visszatért megszokott tudományos foglalkozásához; Révész Bálint lelkes hazafisága mellett is mindig mérsékelt irányt követett; a mi pedig a most is élő két utóbbit illeti, nincs tudomásom arról, hogy közülök bármelyik is kicsinyes politikai pártmozgalmakba és tüntetésekbe vegyült volna valaha, de igenis van arról, hogy midőn a legközelebbi példaként említett mostani püspökünket, főtiszt. Kiss Áron urat mult aug. hó 21-én Mátészalkáról a pártzászlónak az ottani ref. templomban való felavathatása iránt táviratilag megkeresték, ő ezt igen bölcsen nem engedte meg, a minthogy a törvény világos szavai ellenére nem is engedhette.

Más tehát a hazafiság és más az a pártmozgalom és tüntetés, a melynek egyházi tere való behozatalát s a lelkészeknek ezekben való tenykedését a törvény tiltja, s épen ezért sem az esperes, sem a püspök, mint a törvény őre, meg nem engedheti. A mit azok a nagy papok a haza rendkívüli és válságos helyzetében, nem pártérdekből, hanem hazafiságból és rendesen környezetük megtisztelő felhívására ünnepélyesen tettek, az egészen más, mint a kicsinyes korteskedés, faluról-falura és házról-házra való járás, pártgyűléseken és lapokban való tüntetés, mely a törvény szerint a lelkészi hivatal czéljával és tekintélyével egyaránt ellenkezik. — Hiszen én ezek ellen szólottam, nem pedig a hazafias beszédek ellen, milyeneket — különösen képviselőválasztások alkalmával gyülekezetemben egyszerűen magam is tartottam — ostromozva, s mint nemzet- és hazaellenes bűnt tüntetve fel a választási visszaéléseket, melyeket a választást megelőzőleg sokszor heteken keresztül felytattak a különböző párthoz tartozó kortesek, elvonva a népet megszokott munkájától s ezáltal ezt nemcsak erkölcsileg, hanem anyagilag is megrontva. S ha e miatt volt idő, midőn az aljas visszaélésektől hallgatóim is megundorodva, sokan elmaradtak a képviselőválasztásról: talán ezzel is súlyos beszámítás alá eső bűnt és hazafiatlanságot követtem el?!

No engem e tekintetben teljesen megnyugtató lelkemismeretem, mely azt mondja, hogy mint lelkipásztor a reám bízott nyáját erkölcsi és lehetőleg anyagi romlástól is óvni tartozom, — a cikkíró által kifogásolt esperesi eljárásomat illetőleg pedig megnyugtató az, hogy ezen eljárást: 1) az egyházmegyei közgyűlés helyeslő tudomásul vette, 2) püspökünk hasonló törvényszerű eljárással megerősítette, 3) hogy a kik a gyűlésen jelen voltak, azok közül többen már eddig is az ellenem intézett cikket merő ráfogásnak s rosszakaratú elferdítésnek deklarálták.

De végzek már, hiszen ha itt csakugyan rosszakarat van, úgy hasztalan és nem is érdemes ellene védekezni!

Azt azonban még kijelentem, hogy az olcsó népszerűséget nem keresem; hogy a hol a törvény világosan szól, ott nem alkuszom senkivel, s hogy e tekintetben cikkíró kifejezése szerint „az én derekam is török, de nem hajlik“!

Kántor-Jánosi, 1892. szept. 15.

Segesvári József.

Jelentés a h.-m.-vásárhelyi ref. egyházi Jótét Egyesület 1891. évi működéséről és állapotáról.

Tavaly részletes adatokat közöltünk a h.-m.-vásárhelyi egyházközség, Szeremlei Sámuel lelkész elnöke alatt álló ezen nemes irányú belmissiói egyesülete akkori állásáról, működéséről. A hozzánk újabban beküldött jelentésből kiváló örömmel hozzuk nyilvánosságra a következő közérdekű részleteket.

Az egyesület 1891. évi történetéhez. Az egyesület első alakulási időszaka az 1890. évvel végződött be. Az ezt követő idő kevésbé volt kedvező az új alakulásra, mert híveink részint egyéb helybeli vallásos közművelődési és jótékony stb. czélok érdekében — minő egyebek között az újárósi ref. templom — voltak igénybe véve, részint vidéki megkeresések által igen gyakran szólítottak adakozásra. S ez az oka, hogy mi őket csak az év végén s egyrészen a jelen év elején kérhettük fel az egylet körüli sorakozásra. Lelkes tanítóink, néhány ügybuzgó presbyter és egyháztag kíséretében házanként járták fel e végett a gyülekezetet, s fáradozásaiknak eredménye az lőn, hogy a „Jótét“ egyesület nagyobb számú tagokkal alakulhatott újra ez év elején, mint az első időszakban. S ha tekintjük, hogy közönségünk jótékonyága és áldozatkészsége ez évben is több oldalról lett igénybe véve s mégis ily szép számú tagokkal alakult újra egyesületünk: — erős lehet bennünk a hit, hogy ennek jövőjéhez fűzött reményeink nem fognak megszégyenülni. Midaddig, míg olyan tiszteletreméltó tagokkal dicsekedhetik egyesületünk, mint a milyen özvegy Faragó Sámuelné B. Kis Sára asszony, — ki azonkívül, hogy szokott 20 frtját a mult évben is megadta az egyesületnek s hogy árvaházi alapunkat 100 frttal növelé, újabb 100 frtos ajánlatával az egyesület alapító tagjai közé lépett be, — nem félhetünk a fővényen épített ház s az őrizés nélküli város példáitól.

A helybeli takarékpénztárak bizonyosságát adták ez évben is áldozatkészségöknek és jótékonyágoknak, s így a gazdagok és szegények összetalálkozván, emezeknek nyomorúságában segítségül szolgáltak.

Kedvezőtlen körülmény volt az egyesületre nézve a városunk területén évek óta lappangó roncsoló toroklobnak uralkodása, mely miatt ócskaságokat gyűjtenünk a mult évben sem lehetett. Ezenkívül károsan hatott vissza sokak lanyhasága, kik önként ajánlott tagdíjaikkal az előző évekből hátrálékban maradtak. — Egy pár olyan eset is fordult elő, hogy jótékony czélú perselyeinket gonosztevő kezek feltörték s illetőleg ellopták. A fenyítő bíróság a tetteseket kártérítésen felül fogsággal büntette.

Az egyesület tisztviselői. Az egyesület a h.-m.-vásárhelyi ref. egyház pártfogása és felügyelete alatt áll, mely annak tőkepénzeit is kezeli. A közvetlen kormányzat teendőit pedig az egyesületi közgyűlés és az osztályok választmányai útásításai szerint a tisztviselők teljesítik.

(Vége köv.)

Különfélék.

Kérjük Lapunk járatóit, hogy az előfizetési díjakat, főleg a nagyszámú hátrálékosok, legyenek szívesek kiadóhivatalunkhoz mielőbb beküldeni.

A debreczeni egyetem felé. Rohamlépésekkel halad az ügy előre, debreczeni főiskolánkban a philosophiai facultás s majdan egy egyetem létesítése felé. Mult vasárnap, szept. hó 25-én a debreczeni ev. ref. egyház presbyteriuma egyhangúlag megszavazott egy bölesészeti tanszékre szükséges 50,000 frtot, vagy annak 5%-os kamatját. Előterjesztvén ez ügyben a gazdasági szakbizottság pártoló véleményes javaslata, két lelkész szólalt föl mindössze a kérdésben, u. m. Dicsőfi József, ki előadta, hogy mint a tervezetből látja, itt nem az egyetemnek azonnali felállításáról van szó, a mit csekély anyagi erőnk nem bírának meg, hanem csak arról, hogy a már létező két akadémiái tanszak mellé még egy harmadikat alapítsunk. Ilyen formában, illuziók táplálása nélkül, hozzájárulhat, hozzá is kell járulnia a debreczeni gyülekezetnek a nemes tervhez. Ezután Kiss Albert tett nagyfontosságú nyilatkozatot. Nem volt gondolatja senkinek, hogy a debreczeni egyetem, mint valami tünemény, egyszerre megszülessen. A küldöttség nem akar egyebet egyelőre, mint három facultást fejleszteni tanárképzővel, tekintettel a jogi és theologiai tanszakokra is. Debreczenben legméltóbban e czél elérésével kívánjuk megünnepegni a milleniumot. De czélunk az is, hogy majd ha az állam — valószínűleg már e század végén — komolyan rá keríti a sort a harmadik egyetem felállítására, teljes joggal mutathassunk rá, mennyire meg van itt már annak az alapja; büszkén hivatkozhatunk jogi, theologiai és bölesészeti facultásainkra és egy mintaszerűen berendezett nagy kórházra, mely szintén megkönnyíti az orvosi facultás létesítését. Szóval azt akarjuk, hogy Debreczen sokszoros előnyben legyen Pozsony, Szeged, Nagyvárad és a többi, harmadik egyetemért versengő városok felett. Debreczennek és a magyar Alföldnek joga van és lesz ahhoz, hogy a nemzeti kultura e nagy tényezője Debreczenben állíttassék fel. Végül kéri a presbyteriumot, hogy azon buzgólkodjék, miszerint az egyháztagok hozák össze a kért alapot, hogy ne kellessék a parochiális körök felállításával különben is erősen igénybe veendő tőkepénztár kiegészítéséhez fordulni. A presbyterium ezután egyhangúlag kötelező ígéretet tett egy tanszék alapítására nézve. Az egyetemi előkészítő bizottságba pedig a maga részéről megválasztotta Némethy Lajost és Beke Mihályt. — Debreczen város törvényhatósági biz. közgyűlése pedig szept. 30-án a tanács javaslata értelmében lelkes éljenzéssel 200,000 frtot szavazott meg a várostól kért két jogi és két bölesészeti tanszék alapjára, mely összeget 1895-ben, a honfoglalás emlékére egyszerre fizet ki a város kollégiumunknak. Imé, nem egészen egy hét alatt 5 tanszék alapított e nemes város ref. egyházának és polgári hatóságának hatalmas áldozatkészsége! Az előkészítő bizottságba a közgyűlés Komlóssy Arthur és Szabó Kálmán biz. tagokat küldte ki. Haladunk tehát a debreczeni egyetem felé!

Debreczeni főiskola. A főiskolánk különböző tanszakaira beiratkozott hallgatók, növendékek száma következő: 1. Hit-tan hallgatók. Végzett hittanhallgató 5, 4-ik éves 16, 3-ik éves 17, 2-ik éves 16, 1-ső éves 8, összesen 62. — 2. Jog-hallgatók. 4-ik éves joghallgató 19, 3-ik éves 31, 2-ik éves 44, 1-ső éves 58, összesen 152. Akadémiai hallgatók összes száma (62+152) = 214. — 3. A főgymnasiumban: az I-ső a) osztály 70, I-ső b) o. 67 = 137; II. a) o. 58, II. b) o. 44 = 102; III. a) o. 41, III. b) o. 33 = 74; IV. a) o. 32, IV.

b) o. 33 = 65; V. o. 72; VI. o. 70; VII. o. 64; VIII. o. 55, összesen 639. — 4. A tanítóképezdén: I. o. 45; II. o. 31; III. o. 25; IV. o. 21, együtt 122.

Finn vendégek tartózkodtak szept. 23—25. napjain Debreczenben, u. m. A u v i n e n helsingforsi lelkész és neje; — Vikár Béla budapesti tanár, a jeles finn linguista kalauzolta őket magyarországi útjukban s ő hozta el Debreczenbe is, hol, mint útjukban mindenütt, az egyházi viszonyokat, életet tanulmányozta a finn tudós. Megnézte főiskolánkat s több egyházi közintézményünket. Fogadtatásával nagyon meg volt elégedve, a mint ezt a szept. 24-én tiszteletére rendezett társas estélyen, Vikár által tolmácsolt finn nyelvű toasztjaiban hangsúlyozta.

A tiszáninneri egyházkerület mult hó 18—20-ik napjain Miskolczon tartott közgyűlése kimondotta, „hogy mind a (Debreczenben) tervbe vett bölesészeti, mind a (Kolozsvártt) tervezett theologiai fakultás felállítását igen messzeeső, sőt felesleges czéloknak tekinti akkor, a mikor leendő tanáraink és lelkészeink kellő kiképzése, részint az állami tanárképezdék, részint saját hittani intézeteink által, adott viszonyaink között, kellőleg biztosítva van. A másik pedig az, hogy épen súlyos anyagi helyzetünk nyomása és egyetemes magyar reformált egyházunk tagjainak is általános és már sokképpen való megterhelhetése miatt egész tisztelettel, de határozottan tiltakoznunk kell a zsinat előtt az ellen, hogy a tervbe vett intézetek, akár közadózás útján, akár a más rendeltetésű közalap felhasználásával állíttassanak fel“. Bizony ezen határozat nem válik nagy dicsőségére az azt hozott egyházkerületi közgyűlésnek!

Néh. Révész Bálint irodalmi hagyatéka. Tisztelettel hozom az érdeklődő közönség tudomására, hogy néh. Révész B. püspök irodalmi hagyatékából a II-ik kötet szedetése is oly igen előrehaladt, hogy az két hét alatt a megrendelők kezében leszen. Midőn ezt jelenteni bátor vagyok, ezen irodalmi vállalattal kapcsolatban fölbírom egyszersmind az érdekelteket Dávidházy Imre debreczeni jónevű könyvkötőnek azon ajánkozására, hogy ő bekötési táblákat hajlandó készíteni a már megjelent és még megjelenendő kötetekhez. E táblák, melyek közül egy minta gyanánt beküldetett hozzánk, igen díszesek és czélszerűek s a mellett oly jutányosak, hogy egy tábla 30 krba, s ha nagy szükséglet mutatkoznék, még jutányosabban volna számítható. E táblába bekötés 15—20 krba számíttatván, az egész csinos kötet 40—45, esetleg 50 krba kerülne. Sőt a később megjelenendő kötetek, ha azok nagyobb mennyiségben köttetnének, 35—40 krba volnának számíthatók. — Közelebb a kivitelre nézve részletesebb útasítással fogunk e tekintetben az irodalmi hagyaték iránt érdeklődő közönségnek szolgálni. Csiky Lajos.

A máramaros-szigeti ev. reform. egyház által templom-építési költségeinek fedezésére kibocsátott sorsjegyek f. évi szeptember 11-re tervezett sorshúzása, a m. kir. lottó-igazgatóság 4084. sz. engedélyével, f. évi decz. 31-re halasztatott.

Szerk. posta. Cs. M. N.-V á r a d. Jövő számban mindenestre jó.

Laptulajdonos és felelős szerkesztő: **CSIKY LAJOS.**

HORNYÁNSZKY VIKTOR

könyvkereskedése és könyvkiadóhivatala

BUDAPESTEN, V. Akadémia-utcza 4.

(A M. T. Akad. épületében).

3—3

Telefon 34. szám.

Sürgöny-czím: Hornyánszky Viktor Budapest, Akadémia.

Református zsolttárok.

Szám	Kötetlen	8-ad réti		16-od réti		16-od réti finom	
		frt	kr	frt	kr	frt	kr
0 1	iskolakötés, préselt papírtábla vászonhátal, rézmetszéssel, tok nélkül	—	42	—	30	—	50
1	kötve bőrhátal (sajtolt tábla), tok és rézsajtólással	—	80	—	60	—	—
1 1	utánzott chagrinkötés, relief sajtólással, tokkal és aranymetszéssel	1	—	—	82	—	—
2 f	fekete bőr-, sajtolt táblával és finom arany.	1	—	—	84	—	—
2 5 A	finom lipesei vászonkötés	1	40	1	20	1	50
1 1 s k	utánzott chagrinkötés ezüstözött kehelylyel, zárral, aranymetszéssel és tokkal	1	25	1	20	1	50
1 1 e k	utánzott chagrinkötés esontkehelylyel, zárral, aranymetszéssel és tokkal	1	50	1	25	—	—
4 1 g	chagrinkötés finom aranymetszéssel	1	60	1	30	—	—
4 1 h	finom chagrinkötés körített aranymetszéssel	1	70	1	48	1	75
4 1 R	finom chagrinbörkötés aranymetszéssel	1	90	1	65	1	95
21	sima fekete bőr-, izléses sajtólással, aranymetszéssel és tokkal	2	20	1	96	2	25
21 k	sima fekete bőr-, izléses sajtólással, esontkehelylyel és zárral, aranymetszéssel és tokkal	1	80	1	60	1	85
4 1 p	izléses chagrinbörkötés, valódi gyöngyház tisztítással, aranymetszéssel és tokkal	2	30	2	05	2	30
6 c k	chagrinbörkötés kapocscsal és esontkehelylyel	2	80	2	55	2	80
6 s k	chagrinbörkötés ezüstözött kehelylyel és kapocscsal	2	20	1	96	2	25
10 e k	chagrinbörkötés esontkehelylyel és szegélyzettel	2	10	1	86	2	16
10 s k	chagrinbörk. esontkehelylyel és ezüst szegélyzettel	2	36	2	10	2	45
14 a 2	fehér lemezkötés	2	32	2	05	2	35
14 a 2 2	fehér lemezkötés, ezüstözött sarkdiszszel	2	16	1	92	2	24
14 a 5	fehér lemezkötés, finom festéssel	2	44	2	16	2	50
14 a 20	fehér lemezkötés, ezüst virággal	2	44	2	16	2	50
14 a, 13 FG	fehér lemezkötés, állany- és esont-ékitményvel	2	30	2	04	2	35
14 a 585	fehér lemezkötés, állany- és esont-ékitmény-sorozattal	2	56	2	30	2	60
14 a 586	fehér lemezkötés, állany- és esont-ékitmény-sorozattal	2	56	2	30	2	60
14 a 587	fehér lemezkötés, állany- és esont-ékitmény-sorozattal	2	56	2	30	2	60
14 a o	utánzott elefantsont-kötés bársonyhátal, préselt relief-kehelylyel és kerettel	—	—	1	40	1	70
14 a 1 4	utánzott elefantsont-kötés, préselt relief-kehelylyel és kerettel	—	—	1	50	1	82
14 a 2 f	finom esontutáncat-kötés esontkehelylyel, finom tokban	—	—	1	68	2	—
14 a 2 2 f	finom esontutáncat-kötés ezüstözött sarkdiszszel, finom tokban	—	—	1	68	2	—
14 a 2 2 ff	finom esontutáncat-kötés ezüstözött sarkdiszszel és kehelylyel, valódi gyöngyházból, fin. tokban	—	—	2	20	2	50

Református zsolttárok.

Szám	Kötés	8-ad réti		16-od réti		16-od réti finom		
		frt	kr	frt	kr	frt	kr	
14 a 15 12	finom esontutáncat-kötés, kehelylyel, műveszies tábladiszszel, aranyban és színtestésben	—	—	1	80	2	10	
14 f o	fekete celluloid-kötés préselt relief-kehelylyel, bársonyhátal és kerettel	—	—	1	52	1	85	
14 f 1 4	fekete celluloid-kötés préselt relief-kehelylyel és kerettel	—	—	1	65	1	95	
14 f 5	fekete celluloid-kötés finom festéssel	—	—	1	90	2	20	
22 1 2 e	utánzott elefantsont-kötés préselt (relief) kehelylyel és zárral, selyemtokban	—	—	2	05	2	35	
28 1 2 c	fekete celluloid-kötés préselt (relief) kehelylyel és zárral, selyemtokban	—	—	2	25	2	55	
14 g 2	kék lemez (Blech) kötés	2	30	2	04	2	35	
14 g 2 2	kék lemez-kötés ezüstözött sarkokkal	2	56	2	30	2	60	
14 g 5	kék lemez-kötés kézi festéssel	2	56	2	30	2	60	
14 e 2	kristály-kötés	2	16	1	92	2	24	
14 e 20	kristály kötés kehely és ezüst virággal	2	30	2	04	2	35	
14 e 5	kristály-kötés finom festéssel és virágdíszszel	2	44	2	16	2	50	
14 i 2	barna lemez-kötés	—	—	2	04	2	35	
14 i 5	barna lemez-kötés finom festéssel	—	—	2	30	2	60	
14 i 2	fekete lemez-kötés	2	30	2	04	2	35	
14 i 5	fekete lemez-kötés finom festéssel	2	56	2	30	2	60	
2006	bársony-kötés kerettel, kék-, barna- és viola-színben	2	16	1	92	2	24	
2006 1/2	bársony-kötés ezüstözött sarkdiszszel	2	44	2	16	2	50	
2016	selyembársony-köt. (színesek) ezüstözött szélzettel	3	—	2	65	3	—	
2016 470	selyembársony-kötések ezüstözött szélzettel és gyöngyház-diszszel	3	70	3	50	3	75	
2016 490	selyembársony-kötések ezüstözött szélzettel és gyöngyház-diszszel	3	70	3	50	3	75	
16 p 413	legfinomabb selyembársony-kötések,	3	80	3	56	3	85	
16 p 417	kapocs és gyöngyház-verettel	3	80	3	56	3	85	
22 217	mü elefantsont-köt., valódi gyöngyházdiszszel.	3	90	3	70	4	10	
22 213		3	90	3	70	4	10	
22 227		3	90	3	70	4	10	
22 290		3	90	3	70	4	10	
22 252		3	90	3	70	4	10	
22 292		3	90	3	70	4	10	
22 282		3	90	3	70	4	10	
22 289		3	90	3	70	4	10	
22 295		3	90	3	70	4	10	
22 295		3	90	3	70	4	10	
24 d 317	valódi borjubör-kötések, párizsi verettel és valódi gyöngyház-diszszel	4	80	4	42	4	70	
24 d 313		4	80	4	42	4	70	
24 d 390		4	80	4	42	4	70	
24 d 398		4	80	4	42	4	70	
24 d 349		4	80	4	42	4	70	
24 d 391		4	80	4	42	4	70	
24 d 382		4	80	4	42	4	70	
24 d 385		4	80	4	42	4	70	
33 2		Valódi gyöngyház-tábla verettel és kapocscsal, aranyvágással és selyemtokkal	—	—	—	—	14	—